

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020

Axa Prioritară: Administrație publică și sistem judiciar eficiente

Componenta 1: CP14/2021 pentru regiunea mai puțin dezvoltată Consolidarea capacității ONG-urilor și partenerilor sociali de a se implica în formularea și promovarea dezvoltării la nivel local

Titlul proiectului: **Știu ce vreau! Cum susțin?**

Cod proiect **SIPOCA/MySMIS: 1039/151358**

Beneficiar: ASOCIAȚIA PENTRU PROMOVAREA ALIMENTULUI ROMÂNESC - APAR

STUDIU DE CAZ LIMITĂRILE BUGETĂRII PARTICIPATIVE ÎN MUNICIPIUL CLUJ-NAPOCA

Subactivitatea 3.1. Instruirea reprezentanților ONG-urilor și partenerilor sociali

VERSIUNEA 1

ELABORAT:

MIRCEA MITRUȚIU - Expert Formator politici publice, lobby și advocacy

DECEBAL STEFANITA PADURE - Expert Formator politici publice, dialog civil și social

DATA: 06.02.2023

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional
Capacitate Administrativă 2014-2020!

Lansată acum 10 ani, bugetarea participativă s-a dovedit a fi mai mult un mecanism de marketing și PR pentru primari, iar beneficiarii, adică cetățenii, se implică prea puțin, constată o analiză PressOne realizată de Bianca Felseghi.

Designul bugetării participative privilegiază proiectele de intervenție urbană facile, cu impact minor, dar foarte vizibile, ce pot fi vândute electoral.

Experimentul Cluj-Napoca

Proiectul pilot al bugetării participative în România a plecat de la Cluj-Napoca, în urmă cu aproape zece ani. **István Szakáts**, fondatorul Așociației AltArt și președinte al Fabricii de Pensule a fost unul dintre inițiatori. Actualmente, Szakáts e administratorul unei pagini de Facebook cu 15.000 de membri, unde se dezbat chestiuni civice din Cluj-Napoca.

El spune că proiectul bugetării participative - asumat în 2013 de o Primărie Cluj-Napoca dornică să își cosmetizeze imaginea (fostul primar Sorin Apostu, arestat în 2011, era judecat pentru luare de mită) - a fost castrat din start.

"Era merit să ajungă să fie un convenabil instrument de PR. Ideea asta de bugetare participativă a venit din mai multe direcții peste Primărie. Adrian Dohotaru și Marcel Heroiu de la Banca Mondială și am fost și eu cu Norbert Petrovici, ne-am întâlnit într-o toamnă cu primarul Emil Boc la o conferință în Berlin și acolo, într-o pauză de cafea, l-am convins că uite, e o chestie bună, hai să facem.

Și... ce să vezi, am primit un telefon de la Adrian Chircă, consilierul primarului, pe 31 decembrie 2012, că primarul vrea din 1 ianuarie să lanseze bugetarea participativă. Nicio discuție despre metodologie, filosofia din spate, nimic. L-am convins să amânăm și așa ne-a dat termen pe 15 ianuarie. Pe urmă ne-am dat de ceasul morții, ura, se întâmplă!", povestește Szakáts.

Primăria a agreeat inițial constituirea unui grup de lucru format din mai mulți reprezentanți ai societății civile, care au început să se întâlnească în mod regulat pentru a construi un format pentru aplicarea bugetării participative.

Szakáts spune că la ședințele de lucru a participat și primarul Boc, care dezbătea alături de tinerii progresiști ai orașului, folosindu-se de limbajul semnelor utilizat de mișcarea Occupy. *"Ridica și el mâna dacă voia să vorbească, primea cuvântul sau nu. Generoasă treaba"*, glumește Szakáts.

În final, însă, ce a rezultat după multe discuții a fost o variantă care a lăsat pe dinafară dezbaterea reală și implicarea cetățenilor în procesul de decizie.

Primăria a optat pentru un format digitalizat, prin care ideile unor cetățeni, postate pe un site, adună voturi, iar cele ce adună mai multe primesc finanțare și sunt puse în practică de administrația locală.

"Bugetarea participativă e un instrument prin care cetățenii sunt aduși aproape de co-decizie. Nu e o simplă consultare. Și administrația publică trebuie să se flexibilizeze pentru a crea cadre de co-așumare, împreună cu cetățenii, a unor proiecte. Acesta e orizontul democratic al bugetării participative, nu că cetățenii vin cu idei și primăria, pe urmă, le face", spune István Szakáts.

Modelul de bază, dezvoltat la Cluj-Napoca, e viciat de prea mult PR, spun inițiatorii sistemului, iar autoritățile mimează democrația directă. Dar, de fapt, finalizarea celor mai votate proiecte e lipsită de transparență, iar decizia de alocare a banilor e arbitrară.

Adi Dohotaru este activist pe teme ecologice și sociale și a fost unul dintre promotorii acestui model la Cluj-Napoca în 2012. Un deceniu mai târziu a scris o carte, "Bugetarea participativă: între emancipare și deturnare" (ed. Presa Universitară Clujeană, 2022), în care analizează dezvoltarea acestui model de BP în România.

"Dacă inițial BP era un instrument de implicare și deliberare cetățenească în privința priorităților bugetare la nivel de cartier, în urma difuziunii internaționale s-a transformat, de exemplu, în statele Europei Centrale și de Est, într-o competiție de mici propuneri civice, pe sume restrânse de bani", spune Dohotaru.

Sumele alocate bugetării participative nu depășesc 0,2% din bugetele locale ale municipiilor reședință de județ în care este implementată.

Banii sunt prea puțini pentru a putea edifica niște schimbări majore în felul în care funcționează orașele și pentru a îmbunătăți calitatea vieții celor defavorizați, ce nu au niciodată acces la resursele comunității. Ca atare, bugetele participative nu sunt un instrument de justiție și echitate socială, așa cum au fost gândite inițial de activiștii de stânga din America de Sud.

Totuși, elementul pozitiv ține de faptul că implicarea publicului e oricum mai mare decât în procedurile bugetare clasice. Încet, oamenii pot învăța importanța banilor publici și faptul că pot fi chiar ei o voce calificată, care să stabilească unde e nevoie mai mare de intervenție. Poate fi un proiect-pilot pentru dezbaterile publice participative pe proiectul de buget local.

Marele minus al modelului BP românesc, în mare parte preluat ca un exemplu de succes pe filiera clujeană, este "design-ul superficial și defectuos de proces și implementarea deficitară", crede activistul. Faptul că nu există o dezbatere reală, întâlniri fizice și discuții

Între propunători și autorități rezumă procesul în sine la un concurs de voturi online, pe o platformă dedicată, unde cei interesați pot vota.

Ar fi util ca proiectele propuse să fie însoțite măcar de o listă de semnături ale susținătorilor.

De asemenea, unele proiecte sunt deturnate de primării. Propunătorul visa la niște grădini urbane la înălțime, pe diverse clădiri publice. Și oamenii au votat proiectul lui. În schimb, primăria a amenajat niște stații de autobuz cu acoperiș din plante suculente și a considerat proiectul dus la bun sfârșit.

În comuna Florești din județul Cluj, cea mai mare din țară, primăria a organizat, până acum, trei ediții de BP și le-a invalidat de fiecare dată. Într-un caz, nu s-au putut înregistra pe platformă, ca să propună sau să voteze, decât cei care aveau adrese de Gmail, nu și cei cu adrese de mail de la Yahoo. Asta a îndepărtat doritorii și a creat disensiune.

Gabriel Bădescu este profesor universitar și directorul Centrului pentru Studiul Democrației din cadrul Universității Babeș Bolyai Cluj. Bădescu e implicat, împreună cu o echipă de politologi clujeni, într-o cercetare europeană despre BP și alte forme de inovare democratică la nivel local.

"Mulți dintre cei interesați de BP preferă formule rapide, care cer un nivel redus de implicare. Încrederea scăzută în posibilitatea de a schimba lucrurile în comunitate reduce interesul pentru participare. De asemenea, respondenții preferă ca deciziile care rezultă din BP să fie obligatorii pentru primării, nu doar consultative - așa cum sunt în prezent în majoritatea localităților din România, inclusiv în Cluj", spune Bădescu.

Așteptarea specialiștilor este ca cetățenii care se implică să devină progresiv mai activi și mai informați, nu doar cu privire la BP, ci și la funcționarea localității și chiar a societății din care provin. Cu alte cuvinte, se speră ca BP să repare din deficitul democratic existent.

"Dacă cetățenii sunt apatici și cinici cu privire la primăria localității lor, este greu să îi implici într-un mod care să aibă efecte pozitive notabile. BP-urile online, cu un proces de decizie rapid, fără dezbateri, sunt foarte răspândite. Sunt ușor de organizat și au potențialul de a implica mulți cetățeni. Pe de altă parte, îi exclud pe cei care au abilități digitale scăzute, adică segmente largi de populație în contextul României și chiar și al Clujului. În plus, efectele de învățare de abilități civice sunt scăzute în cazul consultărilor rapide, fără dezbateri."

<https://pressone.ro/parte-imparte-cat-de-bine-funcioneaza-bugetarea-participativa-in-romania>

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional
Capacitate Administrativă 2014-2020!

Analiza reședințelor de județ în care este implementată bugetarea participativă - realizată de Centrul Român de Politici Europene - s-a concretizat într-un raport publicat în decembrie 2022 privind felul "Cum arată bugetarea participativă în România".

Cluj-Napoca, municipiul cu cel mai vechi program de bugetare participativă din România, care se desfășoară din 2013, are un program care se confruntă cu o pierdere semnificativă de popularitate în ultimii ani.

În 2013, prin lansarea unui proiect-pilot de 4 milioane de euro în cartierul Mănăștur, Clujul a devenit primul oraș cu bugetare participativă.

În 2015, a fost implementat un buget participativ pentru tineri în valoare de 100.000 de euro.

Programul de bugetare participativă al Clujului a fost unul dintre cele mai ambițioase la nivel european, însă în ultimii ani s-a văzut o scădere a entuziasmului populației, fapt reflectat de reducerea numărului de voturi înregistrate. Implementarea greoaie a proiectelor de către primărie a contribuit semnificativ la scăderea entuziasmului.

Primăria Municipiului Cluj-Napoca indică sumele maxime pentru implementarea proiectului de bugetare participativă, ceea ce în practică va rezulta în utilizarea numai parțială a acestora. De exemplu, bugetul maxim alocat de Cluj-Napoca pentru programul de bugetare participativă în 2022 este de 2 milioane de euro, putând fi alocați maximum 400.000 euro/proiect.

Alocările financiare orientative nu reprezintă o garanție obligatorie a faptului că proiectele participative vor dispune de aceste bugete și suma va fi cheltuită integral. Unele proiecte sunt abandonate pe parcurs sau sumele alocate nu sunt folosite în totalitate.

Dintre cele 103 proiecte depuse în 2021 la Cluj, au fost efectiv finanțate 15, iar în 2022, din 87 proiecte depuse, au fost finanțate doar 5.

În contextul deținerii titlului de Capitală Europeană a Tineretului în 2015, Primăria Municipiului Cluj-Napoca și grupul civic PONT au înființat proiectul de bugetare participativă pentru tineret "C'mon Cluj-Napoca".

Proiectul se desfășoară și în 2022 și permite grupurilor de tineri cu vârste între 14 și 35 de ani să primească finanțări de până la 4.500 RON pentru proiecte de educație, mediu, sănătate sau participare a tinerilor la viața orașului.

În 2022, inițiativa "C'mon" a adunat un număr de 161 de proiecte propuse, dintre care 35 au fost finanțate și au fost 8.300 de voturi înregistrate.

Similar cu programul de bugetare participativă (BP) al Primăriei Municipiului Cluj-Napoca, și cel de tineret a suferit din cauza unei reduceri a entuziasmului populației: la prima ediție s-au înregistrat 437 de propuneri și 48.609 mii voturi, de 6 ori mai multe ca în 2022.

În Cluj-Napoca, cel mai votat proiect a întrunit în 2022 doar 675 de voturi, ceea ce denotă popularitatea în scădere a programului de BP. În total, cele 87 de proiecte depuse au întrunit doar 2.683 de voturi (30 de voturi în medie pe proiect).

Centrul Român de Politici Europene a analizat programele de bugetare participativă la nivelul Bucureștiului și reședintelor de județ. Concluzia lor este că:

- Prioritățile și proiectele de investiții publice sunt rareori parte a unui proces de consultare sau coerent fundamentate.
- De cele mai multe ori, deciziile sunt luate intern, în birourile primăriei, fără dezbateri publice.
- Administrațiile publice locale văd bugetarea participativă sau implicarea cetățenilor în orice fel de decizie ca o povară administrativă.
- Este consecința unei gândiri administrative care ignoră deseori implicarea cetățenilor în decizia publică locală și nu vede în cetățeni, grupuri civice sau ONG-uri un partener de dialog.
- Se constată o implicare redusă a comunității locale (grupuri civice, fundații comunitare sau ONG-uri) în toate etapele programului, dar mai ales în cele de validare a propunerilor de proiecte, respectiv de implementare și monitorizare.

Sursa: <https://www.contributors.ro/despre-bugetarea-participativa-in-romania-si-de-ce-este-ignorata-de-primari/>

Publicat în 16 decembrie 2022

Consiliul Civic Local Cluj afirmă într-o analiză a Strategiei de dezvoltare economică din anul 2020 faptul că inițiativa de bugetare participativă, în care orice cetățean poate supune votului clujenilor idei și proiecte gospodărești în limita a 150.000 de euro funcționează de câțiva ani la Cluj-Napoca, rezultatele de până acum confirmând interesul clujenilor pentru comunitatea lor.

De subliniat că nu toate proiectele aprobate în Consiliul Local au fost demarate și nu au existat explicații clare din partea administrației, fapt ce poate descuraja mult interesul de participare pentru viitor.

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional
Capacitate Administrativă 2014-2020!

Propunerile Consiliului Civic Local Cluj pentru a dezbate public toate proiectele incluse în bugetele anuale și multianuale nu au fost încă promovate în practica fundamentării modului de folosire a banului public, fapt ce ne motivează să perseverăm pentru legiferarea și practicarea lor.

Referitor la bugetarea pe termen lung, la proiectele aduse în fața Consiliului Local nu constatăm schimbări semnificative în bine pentru a le susține necondiționat ca și comunitate civică.

Sursa: <https://www.facebook.com/groups/clujulcivic>

https://cluj24.ro/foto-bugetare-participativa-2022-proiectul-cel-mai-votat-de-clujeni-ideile-castigatoare-finantate-cu-bani-de-la-buget-145513.html?fbclid=IwAR2_hnuGv_vbMg-0BVX9HL4b3o-i_AE4dQgwhvbqBh_iQevK0xwciScb7m0

Spre deosebire de primele ediții, când cetățenii orașului erau interesați de acest experiment democratic, discutau despre el pe rețelele sociale și participau în număr mare la selecția proiectelor, în noiembrie 2022 clujenii nu s-au arătat deloc preocupați.

În Cluj-Napoca trăiesc, studiază sau lucrează aproximativ 400.000 de persoane (plus încă vreo 100.000 în zona metropolitană).

Asta înseamnă că doar 1 clujean din 1000 s-a exprimat democratic în acest proces legat de cheltuirea banilor publici.

Printre posibilele explicații ale faptului că doar 0,1% dintre clujeni au mai fost interesați de bugetarea participativă a Clujului se numără:

- popularizarea deficitară a proiectelor implementate
- lipsa de încredere în finalitatea procesului
- interesul mai ridicat al cetățenilor pentru proiectele mari ale orașului, care nu pot fi finanțate prin programul de bugetare participativă
- catalogarea bugetării participative ca un simplu exercițiu de imagine al primăriei

Nici în alte localități din județul Cluj, democrația participativă nu a avut succesul scontat. De exemplu, anul trecut, în Apahida au existat secțiuni cu zero proiecte propuse, au fost extrem de puține voturi, iar anul acesta nici nu s-a mai făcut bugetare participativă (BP).

Sursa: <https://www.presalocala.com/2022/11/07/doar-01-dintre-clujeni-sunt-interesati-de-bugetarea-participativa-a-primariei/?fbclid=IwAR3OKYYotTTh4eojGxSTZyQW8F9DXKLZerGdSfppQs5XRnH1B-KJqlxCw>

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!

